Keski-Suomen hyvinvointialueen sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen myöntämisperusteet 1.1.2027 alkaen

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta 18.11.2026
1221/05.00.00/2026

Valmistelija

vastuualuejohtaja Marika Noso, p. 050 466 1651
palvelujohtaja Mirja Ahoniemi, p. 040 550 3719
palvelupäällikkö Riikka Lamminen, p. 040 569 5761

Selostus asiasta

Yleistä

Keski-Suomen hyvinvointialueelle on syntynyt kumulatiivista alijäämää 308 miljoonaa euroa vuosilta 2023–2025. Alijäämän kattamiseen tarvitaan edelleen aktiivista sopeuttamista ja uusia sopeuttamistoimenpiteitä. Osa toimenpiteistä on palveluiden järjestämistä koskevia ja osa operatiivisesti toteutettavia toiminnan muutoksia. Keski-Suomen hyvinvointialue on ollut arviointimenettelyssä, jossa on todettu, että Keski-Suomen hyvinvointialueella ikääntyneiden palveluissa on koko maata selkeästi raskaampi palvelurakenne, johon tulee kohdistaa toimenpiteitä.

Keski-Suomen hyvinvointialueen tavoitteena on, että keskisuomalaiset saavat palvelut oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti. Palveluissa keskeinen periaate on tukea arjessa apua tarvitsevien kykyä elää arvokkaasti ja omatoimisesti kotona oikea-aikaisilla ja riittävillä palveluilla. Palvelut tukevat asiakkaiden hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä sekä turvallisuutta.

Myöntämisen perusteisiin sisältyvät sosiaalihuoltolain liikkumisen tuen palvelu. Myöntämisperusteissa määritellään perusteet julkisin varoin myönnettäville palveluille. Asiakkaat ohjautuvat palveluihin sosiaalihuollon arvioinnin kautta. Palvelut myönnetään asiakkaan arviointiin perustuen yhtenäisillä myöntämisperusteilla.

Yhteys strategiaan

Yhdenmukaisilla myöntämisperusteilla vahvistetaan asukkaiden yhdenvertaisuutta ja palveluiden saatavuutta eri alueilla hyvinvointialueen strategian mukaisesti. Palveluiden myöntämisperusteissa ohjataan palveluiden kustannusvaikuttavaa käyttöä ja edistetään asukkaiden hyvinvointia.

Nykytilankuvaus

Sosiaalihuoltolain mukaisissa liikkumista tukevissa palveluissa on 56–85 asiakasta kuukausittain. Vammaispalvelulain liikkumisen tuen palvelun piirissä on ollut elokuussa 3762 asiakasta.

Vaikutusten ennakkoarviointi

Myöntämisperusteet vaikuttavat merkittävästi asiakkaiden ohjautumiseen palveluihin, palveluiden oikea-aikaisuuteen ja palveluista aiheutuviin kustannuksiin. Myöntämisperusteita on päivitetty vuosittain, lisäksi myöntämisperusteet päivitettiin 1.7.2025. Esityksessä olevat myöntämisperusteiden muutokset ovat käyneet omavalvonnassa luonnosvaiheessa ja omavalvonnan kommentit ovat huomioitu valmistelutyössä.

Valtiovarainministeriön arviointityöryhmän toimenpide-ehdotuksen mukaan hyvinvointialueella tulee varmistaa ensisijaisesti sosiaalihuollon yleislainsäädännön mukaisten ja lakisääteisten palveluiden saatavuus ja toteutuminen ennen raskaampien, erityislainsäädännössä säädettyjen palvelujen käyttöönottoa. Tämä on huomioitu sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen myöntämisperusteiden muutoksissa. Lisäksi sosiaalihuoltolain liikkumisen tuen myöntämisperusteet on irrotettu omaksi asiakirjakseen.

Myöntämisperusteita laajennetaan siten, että sosiaalihuoltolain mukaista liikkumisen tukea voidaan myöntää aiempaa laajemmin asiakkaan jokapäiväiseen elämään liittyviin välttämättömiin kuljetustarpeisiin. Muutoksen tavoitteena on vahvistaa yleislainsäädännön ensisijaisuutta suhteessa vammaispalvelulakiin. Muutoksen arvioidaan lisäävän sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen asiakasmäärää noin 35–70 asiakkaalla.

Lisäksi muutoksen arvioidaan lisäävän sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen kustannuksia noin 112 000 eurolla vuodessa. Samanaikaisesti tavoitteena on siirtää liikkumisen tuen painopistettä vammaispalvelulain mukaisista palveluista sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin. Koska vammaispalvelulain mukainen liikkumisen tuki on keskimäärin noin 465 euroa asiakasta kohden kuukaudessa sosiaalihuoltolain mukaista tukea kalliimpi, muutoksen arvioidaan hillitsevän liikkumisen tuen kokonaiskustannuksia. Esimerkiksi mikäli 20 asiakkaalle myönnetään sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki vammaispalvelulain mukaisen sijaan, keskimääräarvoilla laskettu säästö olisi 112 000 €.

Muutoksen seurauksena asiakkaan oikeus palveluun arvioidaan ensisijaisesti yleislainsäädännön perusteella. Samalla sosiaalihuoltolain mukaista liikkumisen tukea voidaan myöntää nykyistä laajemmin asiakkaan jokapäiväiseen elämään liittyviin välttämättömiin tarpeisiin, jotka tukevat kotona asumista ja arjessa selviytymistä. Tulorajaa esitetään tarkistettavaksi siten, että se nousee perustoimeentulotuen rajaa vastaavasti silloin, kun perheessä on alaikäisiä lapsia. Muutos huomioi nykyistä paremmin lapsiperheiden todelliset elinkustannukset. Tällä hetkellä lapsiperheitä ei juurikaan ole palvelun asiakkuudessa, koska myöntämisperusteet eivät yleensä muilta osin täyty ja perheen välttämätön asiointi voidaan järjestää muilla tavoin. Muutoksen arvioidaan kuitenkin tuovan palvelun piiriin yksittäisiä uusia asiakkuuksia.

Lisäksi tulojen huomiointia täsmennetään siten, että tiettyyn tarkoitukseen myönnettyä ehkäisevää tai täydentävää toimeentulotukea ei lasketa tuloksi tulorajaa määritettäessä. Toimeentulotuki myönnetään aina yksilöllisen harkinnan perusteella tiettyyn käyttötarkoitukseen, eikä sitä siten voida pitää asiakkaan vapaasti käytettävissä olevana tulona.

Tulorajaan tehdään jatkossa vuosittain kansaneläkeindeksin mukainen tarkistus. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuoden 2027 lopulliset indeksit lokakuun 2026 loppupuolella.

Myöntämisperusteisiin lisätään täsmennys, jonka mukaan sosiaalihuoltolain mukaista liikkumisen tukea voidaan myöntää myös vammaispalvelulain mukaiselle vammaiselle henkilölle, kun palvelu on riittävä ja muut myöntämisen edellytykset täyttyvät. Maininta vahvistaa yleislainsäädännön noudattamista ennen erityislakeja ja edesauttaa asiakkaiden ohjautumista ensisijaisen lainsäädännön ohjaamiin palveluihin.

Yhteenveto

Muutoksilla vahvistetaan yleislainsäädännön ensisijaisuutta suhteessa vammaispalvelulakiin, laajennetaan liikkumisen tuen käyttöä asiakkaiden jokapäiväiseen elämään liittyviin välttämättömiin kuljetustarpeisiin, täsmennetään tulojen huomioimista ja tarkistetaan tulorajoja nykyistä paremmin asiakkaiden elämäntilanteita vastaaviksi. Muutosten arvioidaan lisäävän sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen asiakasmäärää ja kustannuksia, mutta samalla tukevan palvelujen kohdentumista ensisijaisen lainsäädännön mukaisesti sekä hillitsevän liikkumisen tuen kokonaiskustannuksia siirtämällä palvelujen painopistettä kustannuksiltaan raskaammista vammaispalvelulain mukaisista palveluista sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin. Muutokset parantavat asiakkaiden yhdenvertaisuutta, tukevat kotona asumista ja arjessa selviytymistä sekä edistävät hyvinvointialueen taloudellisesti kestävää ja lainsäädännön mukaista palvelujärjestelmää.

Lainsäädäntö

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009)
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023)
Laki hyvinvointialueesta (611/2021)

Toimivalta

hallintosääntö 18 §

Esittelijä

Toimialajohtaja, sosiaali- ja terveyspalvelut Kallimo Kati

Päätösehdotus

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta päättää hyväksyä Keski-Suomen hyvinvointialueen sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen myöntämisperusteet liitteen mukaisesti 1.1.2027 alkaen.

Mikäli valtuuston talousarviopäätöksellä on vaikutusta tehtyyn päätökseen, niin asia otetaan uudelleen käsittelyyn hyvinvoinnin ja terveyden lautakunnassa joulukuussa ja tehdään uusi päätös.

Päätös